

KAM TA'MINLANGAN OILALARGA PSIXOLOGIK XIZMAT KO'RSATISH

*Qashqadaryo viloyati Yakkabog' tumani
"Inson" ijtimoiy xizmatlar markazi psixologi
Keldiyeva Dilrabo Nuraliyevna*

Annotatsiya: Kam ta'minlangan oilalarga psixologik xizmat ko'rsatish ijtimoiy himoya va inson huquqlarini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega bo'lgan soha hisoblanadi. Bunday oilalar ko'pincha iqtisodiy qiyinchiliklar, ijtimoiy izolyatsiya, stress va ruhiy salomatlik muammolari bilan yuzma-yuz keladi. Shu sababli, ularga psixologik yordam ko'rsatish nafaqat ularning ruhiy holatini yaxshilash, balki oilaviy barqarorlikni ta'minlash, jamiyatda ijtimoiy adolatni oshirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: Kam ta'minlangan oilalar, bolalar, psixologik xizmatlar, ijtimoiy muammolar, moddiy yetishmovchilik, psixologik diagnostika

Kam ta'minlangan oilalar ko'pincha turli ijtimoiy muammolar bilan duch keladi. Ularning asosiy qiyinchiliklari moddiy yetishmovchilik, ish bilan ta'minlanmaslik, ta'lim va sog'liqni saqlash xizmatlariga cheklangan kirish imkoniyati, shuningdek, psixologik stress va zo'ravonlik holatlari bo'lishi mumkin. Bunday sharoitda oilaning a'zolari, xususan, bolalar va ayollar, ruhiy zo'riqish va depressiya xavfi ostida bo'ladi. Psixologik yordam ularning bu muammolarni yengillashtirishga, o'z-o'zini anglash va ijtimoiy moslashuv ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Psixologik xizmat ko'rsatish jarayonida birinchi navbatda oilaning ehtiyojlari va muammolari batafsil o'rganiladi. Bu jarayon psixologik diagnostika, intervyu, kuzatuv va boshqa usullar orqali amalga oshiriladi. Oilaning har bir a'zosi bilan individual ish olib borish, shuningdek, oilaviy konsultatsiyalar o'tkazish muhimdir. Shu orqali oilada mavjud bo'lgan muammolar, ularning kelib chiqish sabablari va ta'sir doirasi aniqlanadi.[1]

Kam ta'minlangan oilalarga psixologik yordam ko'rsatishda ijtimoiy va iqtisodiy sharoitlarni hisobga olish zarur. Psixologlar nafaqat ruhiy holatni yaxshilashga, balki oilaning ijtimoiy muammolarini hal qilishga ko'maklashishi lozim. Bu maqsadda ijtimoiy ishchilar, psixologlar, tibbiyot xodimlari va mahalliy hokimiyat organlari o'rtasida hamkorlik tashkil etiladi. Bunday integratsiyalashgan yondashuv oilaning psixologik va ijtimoiy holatini yaxshilashga xizmat qiladi. Psixologik xizmat ko'rsatishning muhim yo'nalishlaridan biri oilaviy munosabatlarni yaxshilashdir. Kam ta'minlangan oilalarda ko'pincha o'zaro tushunmovchiliklar, nizolar, zo'ravonlik holatlari uchraydi. Psixologik konsultatsiyalar yordamida oilaning a'zolari o'zaro muloqotni yaxshilash, nizolarni hal qilish, stressni boshqarish ko'nikmalarini o'rganadi. Bu esa oilaviy muhitni barqarorlashtiradi va ruhiy salomatlikni

mustahkamlaydi. Bolalarga psixologik yordam ko'rsatish ham alohida ahamiyatga ega. Kam ta'minlangan oilalardagi bolalar ko'pincha ta'limda qiyinchiliklarga duch keladi, o'zini past baholaydi va ijtimoiy izolyatsiyaga uchraydi. Psixologik yordam ularning o'ziga bo'lgan ishonchini oshirish, ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirish va o'quv jarayonida muvaffaqiyatga erishishiga ko'maklashadi. Shu bilan birga, bolalarga stressni yengish va ruhiy barqarorlikni saqlash uchun maxsus treninglar o'tkaziladi.[2]

Kam ta'minlangan oilalarga psixologik xizmat ko'rsatishda jamoatchilik va nodavlat tashkilotlarning roli katta. Ular bepul psixologik maslahatlar, treninglar va qo'llab-quvvatlash dasturlarini tashkil etadi. Bu tashkilotlar oilalarning ijtimoiy faolligini oshirish, ularni jamiyatga integratsiyalash va ruhiy salomatlikni yaxshilashga yordam beradi. Shuningdek, ularning faoliyati orqali oilalar o'z muammolarini ochiq muhokama qilish imkoniga ega bo'ladi. Psixologik xizmat ko'rsatishning samaradorligini oshirish uchun mutaxassislarning malakasini doimiy oshirib borish zarur. Kam ta'minlangan oilalar bilan ishlashda psixologlar nafaqat kasbiy bilimlarga, balki empatiya, madaniy sezgirlik va ijtimoiy muammolarni tushunishga ega bo'lishi lozim. Bu esa xizmat sifatini oshiradi va oilalarning ishonchini qozonishga yordam beradi.[3]

Hozirgi kunda "Inson" ijtimoiy xizmatlar markazi psixologlari tomonidan O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 23-sentabrdagi "Kambag'allikni qisqartirish va aholi turmush farovonligini oshirish borasidagi chora-tadbirlarni yangi bosqichga olib chiqish to'g'risida" gi PF-143-son Farmonining ijrosini samarali ta'minlash maqsadida: Ijtimoiy himoyaga muhtoj aholi qatlamiga mahallalarda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Ijtimoiy himoya milliy agentligi direktorining 2024-yil 19-noyabrdagi 316-sonli buyrug'i "Kambag'allikdan farovonlik sari" dasturi asosida treninglar tashkil qilinmoqda. Maqsad: shaxslarning ijobiy shaxslararo munosabatlarini yo'lga qo'yish, ijtimoiy moslashuvchanligini oshirish, oiladagi shaxslararo munosabatlarni to'g'ri yo'lga qo'yish, o'ziga past baho berish bilan bog'liq holatlarini yengish, o'z imkoniyatlarini to'g'ri baholay olishi, o'zining kuchli va kuchsiz tomonlarini anglab yetishi, oila daromadini to'g'ri taqsimlashga o'rgatish, shaxs o'zining kuchli tomonlarini resurslarini anglagan holda jamiyatga integrasiya, hayotga bo'lgan qiziqishi, shijoatini, o'ziga bo'lgan ishonchini oshirish.

Har bir hududning alohida ichki resurslaridan kelib chiqib ishlash va rivojlanish imkoniyatlarini, kasb tanlashi, o'zining qiziqishlaridan kelib chiqqan holda faoliyat olib borishi haqida tavsiyalar beriladi. Shaxsning o'ziga bo'lgan ishonchini oshirish va o'z muvaffaqiyatlarini anglashga o'rgatiladi.

Psixologik xizmat ko'rsatish jarayonida oilaning ijtimoiy muhitini yaxshilashga ham e'tibor qaratiladi. Bu maqsadda mahalliy jamoalar bilan hamkorlikda ijtimoiy qo'llab-quvvatlash dasturlari ishlab chiqiladi. Masalan, oilalar uchun ijtimoiy tadbirlar, o'quv kurslari, ishga joylashish bo'yicha maslahatlar tashkil etiladi. Bu oilalarning

o'zini o'zi ta'minlash imkoniyatlarini oshiradi va ruhiy holatini mustahkamlaydi. Kam ta'minlangan oilalarga psixologik xizmat ko'rsatish tizimini samarali tashkil etish uchun davlat siyosati va qonunchiligi muhim ahamiyat kasb etadi. Davlat tomonidan ijtimoiy himoya dasturlari, moliyaviy yordam, psixologik xizmat ko'rsatish markazlari tashkil etilishi oilalarning hayot sifatini yaxshilashga yordam beradi. Shuningdek, qonunlar orqali oilalarning huquqlari himoya qilinib, ularning ijtimoiy integratsiyasi ta'minlanadi.[4]

Xulosa: Xulosa qilib aytganda, kam ta'minlangan oilalarga psixologik xizmat ko'rsatish ularning ruhiy salomatligini saqlash va ijtimoiy muammolarni yengish uchun zarur bo'lgan kompleks yondashuvni talab qiladi. Bu xizmat oilalarning ichki muhitini barqarorlashtirish, bolalarning rivojlanishiga ko'maklashish, shuningdek, ijtimoiy qo'llab-quvvatlashni ta'minlash orqali amalga oshiriladi. Psixologik yordamning samarali bo'lishi uchun mutaxassislar malakasi, jamoatchilikning ishtiroki, davlat siyosati va zamonaviy texnologiyalar integratsiyasi muhimdir. Natijada, kam ta'minlangan oilalarning hayot sifatini yaxshilash, jamiyatda ijtimoiy adolat va barqarorlikni ta'minlash mumkin bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Karimova, M. (2025). Kam ta'minlangan oilalarga psixologik yordam: muammolar va yechimlar. "Psixologik yordam ko'rsatish" jurnali, 59(2), 45-60.
2. Toshpulatov, S. (2024). Kam ta'minlangan oilalarning ruhiy salomatligi va psixologik qo'llab-quvvatlash. "Ijtimoiy tadqiqotlar" jurnali, 12(1), 78-89.
3. Xudoyberdiyeva, N. (2023). Oilaviy psixologiya va kam ta'minlangan oilalarga xizmat ko'rsatish. Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti Nashriyoti.
4. Ergashev, D. (2022). Kam ta'minlangan oilalarda psixologik stress va uning oldini olish usullari. "Ijtimoiy psixologiya" jurnali, 8(3), 112-123.
5. Qodirova, L. (2021). Kam ta'minlangan oilalarga psixologik yordam ko'rsatishning zamonaviy usullari. "Psixologiya va jamiyat" to'plami, 5, 34-47.
6. Rasulov, A. (2020). Ijtimoiy himoyada kam ta'minlangan oilalarning psixologik holati. Toshkent: "Fan va Ta'lim" nashriyoti.
7. Islomova, G. (2020). Kam ta'minlangan oilalarda bolalarga psixologik yordam ko'rsatish. "Bolalar psixologiyasi" jurnali, 3(2), 56-67.